

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Совет на Европа/ Европски суд за човекови права, 2012

Овој превод беше изработен со поддршка на Human Rights Trust Fund на Советот на Европа (www.coe.int/humanrightstrustfund). Преводот не е обврзувачки за Судот. За понатамошни информации види ја целосната назнака за авторски права на крајот на овој документ.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012

This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012

La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

ПРВ ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ ALEKSANDR MAKAROV против РУСИЈА

(Жалба бр. 15217/07)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

12 март 2009

КОНЕЧНА

14/09/2009

Оваа пресуда може да биде предмет на уреднички измени.

Во случајот Aleksandr Makarov против Русија,
Европскиот суд за човекови права (Прв оддел), заседавајќи како
Судски совет, во состав:
Christos Rozakis, *Претседател*,
Anatoly Kovler,
Elisabeth Steiner,
Dean Spielmann,
Sverre Erik Jebens,
Giorgio Malinverni,
George Nicolaou, *судии*,
и Søren Nielsen, *Секретар на Оддел*,
Расправајќи на затворена седница на 17 февруари 2009,
Ја донесува следната пресуда, која што беше усвоена на таа дата:

ПОСТАПКА

1. Случајот е инициран по жалба (бр. 15217/07) против Руската Федерација поднесена пред Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи („Конвенцијата“) од руски државјанин, г-н Aleksandr Sergeyevich Makarov („жалителот“), на 14 март 2007.

2. Жалителот беше застапуван од страна на г-н I. Trubnikov, адвокат од Томск. Руската Влада („Владата“) беше застапувана од г-ѓа V. Milinchuk, поранешен застапник на Руската Федерација пред Европскиот суд за човекови права.

3. Жалителот се жалеше, пред сè, на ужасните услови во кои бил притворен како и на предолгото траење на неговиот притвор.

4. На 3 септември 2007 Судот одлучи да ја информира Владата за жалбата. Според одредбите на член 29 § 3 од Конвенцијата, одлучи да ја испита основаноста на жалбата во исто време со нејзината допуштеност. По барање на жалителот, Судот одлучи да и даде приоритет на жалбата (правило 41 од Правилникот на Судот).

5. На 17 септември 2008 Судот ги повика странките, според правило 54 § 2 (а) од Правилникот на Судот, да достават дополнителни информации во однос на продолжувањето на притворот на жалителот после 6 декември 2007.

6. Владата поднесе приговор на споеното разгледување на основаноста и допуштеноста на жалбата. По неговото разгледување, Судот го одби приговорот на Владата.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

7. Жалителот е роден во 1946 и живеел во Томск сè до неговото апсење.

A. Поведување на кривична постапка и апсење на жалителот

8. Во јули 1996 жалителот бил избран за градоначалник на Томск. Во 2000 тој бил реизбран.

9. Во 2006 двајца сосопственици на приватна компанија се жалеле до Регионалното одделение на Федералната служба за безбедност („ФСБ“) дека роднината на жалителот, г-ѓа Е., се обидела да изнуди 3,000,000 руски рубљи (RUB) од нив заканувајќи им се дека ќе ја уништи нивната недвижност и ќе ги спречи од повторно градење. Според сосопствениците, откако тие одбиле да платат, жалителот ја поништил одлуката на градоначалникот на Томск од 26 септември 2005 со која на нивната компанија и било дадено земјиштето и го доделил земјиштето на неговата роднина, г-ѓа Е. Со писмо од 15 септември 2006 жалителот исто така наредил на Раководителот на Комитетот за земјиште на градот Томск да ја руши зградата на компанијата која била на тоа земјиште. Владата му достави на Судот копија од жалбата на сосопствениците заведена од ФСБ на 5 декември 2006.

10. На 6 декември 2006 канцеларијата на регионалниот јавен обвинител во Томск, врз основа на жалбата на сосопствениците и резултатите од претходните истражни дејствија преземени од ФСБ, поведе кривична постапка против жалителот, сомничејќи го за злоупотреба на положбата и за помагање и соучество во тешко кривично дело изнудување. На истиот дек жалителот бил уапсен и ставен во зградата за привремено задржување на градот Томск.

11. Жалителот се разболел и бил веднаш префрлен во Кардиолошкиот институт за научно истражување („Институтот“), каде му била дијагностицирана исхемична срцева болест, нестабилна стенокардија, нарушена срцева работа, хроничен панкреатит, хроничен холецистит и бронхитис.

12. На 8 декември 2006 комисија на медицински експерти од Институтот издала извештај во кој било најдено дека жалителот бил способен да учествува во истрагата пред започнувањето на судската постапка. Комисијата исто така заклучила дека жалителот можел да остане во притвор под услов да му биде обезбедена итна лекарска помош ако е потребно.

Б. Притворот на жалителот

1. Изрекување на мерка притвор на жалителот (одлуки од 8 декември 2006)

13. Виш истражител од канцеларијата на Регионалниот јавен обвинител во Томск побарал Советскиј Окружниот суд во Томск да го одобри притворот на жалителот.

14. На 8 декември 2006 Окружниот суд одлучил дека обвинителството мора да достави дополнителни докази во поткрепа на нивното барање, и одобрил продолжување од седумдесет и два часа да се задржи жалителот во полиција. Окружниот суд воочил дека жалителот треба да остане лишен од слобода се до 18.07 часот на 11 декември 2006. Релевантниот дел од одлуката гласи како што следи:

„На расправата вршителот на должноста Раководител на одделение... на канцеларијата на регионалниот јавен обвинител во Томск, г-ѓа К., побарала продолжување од седумдесет и двачаса да се задржи [жалителот] во притвор со додека не бидат поднесени дополнителни докази, имено документи за идентификација на осомничениот – копија од пасошот на осомничениот – во поткрепа на барањето.

Осомничениот, [жалителот], не се согласи со барањето и наведе дека нема основи за продолжување на притворот.

Адвокатите на осомничениот исто така не се согласија со предлогот и објаснија дека [жалителот] немал намера да бега, имал постојано место на престојување и неговото апсење било незаконско, затоа што немало основи за неговото апсење како што наложува членот 91 од Законикот за кривична постапка на Руската федерација. Во овие околности тие бараат предлогот да биде одбиен.

Откако ги слушна аргументите на странките во постапката и го испита материјалот од списите на кривичниот предмет, судот го одобрува продолжувањето...

Врз основа на член 108 § 7 од Законикот за кривична постапка на Руската федерација, судот има право да одобри предлог за продолжување. Ако судот смета дека апсењето било законско и оправдано, [тој] може да одобри продолжување од седумдесет и два часа од моментот на донесување на судската одлука со која се одобрува една странка да достави дополнителни докази во поткрепа на [тврдењето] дека примената на мерка на [процесна] присила како што е притворот е оправдана или неоправдана.

Откако го испита материјалот во списите на предметот судот заклучува дека апсењето [на жалителот] било во согласност со законот и оправдано.

Врз основа на член 91 од Законикот за кривична постапка на Руската федерација, истражниот орган, истражител или обвинител има право да уапси

лице кое е осомничено дека извршило кривично дело кое е казниво со казна затвор, ако еден од следните услови е исполнет:

- (1) лицето да е фатено во вршење на кривично дело или веднаш откако го извршило кривичното дело;
- (2) жртви или очевидци да го идентификуваче лицето како извршител на кривично дело; или
- (3) очигледни траги или знаци од кривичното дело да биле откриени на тоа лице или неговата облека, или со него или во неговиот дом

Како што поризлегува од записникот за апсење [на жалителот], тој бил уапсен на 6 декември 2006 под сомневање дека извршил кривични дела од член 91 § 1 (2) од Законикот за кривична постапка на Руската федерација затоа што жртвите го идентификувале како извршител на делата. Немало повреда на кривичното процесно право.

На 6 декември 2006, во 9.05 часот., што значи пред неговото апсење, кривична постапка беше поведена против непознато лице- [жалителот] – под сомневање за кривични дела според член 33 § 5, член 163 § 3 (б) и член 285 § 2 од Законикот за кривична постапка на Руската Федерација.

Со оглед на претходнонаведеното, судот смета дека е во согласност со закон и оправдано да се одобри продолжување од седумдесет и два часа....“

15. Неколку часа покасно обвинителството доставило до Окружниот суд дополнителни докази (копија од пасошот на жалителот), извештајот од комисијата за медицински извештаји кој ја прикажувал здравствената состојба на жалителот, и документи со кои се потврдувало дека тој бил градоначалник на Томск во поткрепа на предлогот за изрекување мерка притвор на жалителот.

16. Врз основа на дополнителните информации доставени од обвинителството, Окружниот суд на истиот ден го одобрил притворот на жалителот врз основа на тоа што бил обвинет за тешки кривични дела, имал неколку престојувалишта, постоела опасност од бегство и да го попречи текот на постапката. Окружниот суд воочил дека жалителот бил осомничен за злоупотреба на својата положба на градоначалник и дека следствено, ако бил ослободен, би можел да влијае врз сведоците и да уништи докази. Исто така се повикал на извештајот на лекарската комисија, во кој било заклучено дека тој бил способен да учествува во кривичната постапка и да остане во притвор.

17. На 11 декември 2006 Окружниот суд го суспендирал жалителот од неговата функција на градоначалник на Томск.

18. На 18 декември 2006 Регионалниот суд во Томск ги потврдил одлуките од 8 декември 2006 со кои Окружниот суд одобрил продолжување од седумдесет и два часа да биде задржан во полицијата и одобрил притвор. Регионалниот суд се согласил со образложението дадено од Окружниот суд.

19. Покасно во декември два други кривични предмети биле отворени против жалителот. На 25 декември 2006 тој бил дополнително обвинет за тешко кривично дело злоупотреба на положбата и незаконски бизнис активности. Посебно, обвинителството навело дека во 1997, злоупотребувајќи ја својата положба на градоначалник на Томск, жалителот незаконски стекнал 30% од акциите на голема компанија за продажба на големо и приближно 33% од акциите во друга јавна компанија.

*2. Продолжување на притворот на жалителот до 6 мај 2007
(одлука за притвор од 5 февруари 2007)*

20. На 30 јануари 2007 регионалниот обвинител од Томск побара Окружниот суд во Советскиј да го продолжи притворот на жалителот за уште три месеци, тврдејќи дека жалителот бил обвинет за тешки кривични дела и дека можел да влијае на сведоците, да уништи докази, да го попречи текот на постапката и да побегне. Обвинителството се повикало на информации доставени од страна на Регионалното одделение во Томск на ФСБ, според кои жалителот сакал да ја напушти Русија и да се пресели во држава членка на Европската унија, веројатно Полска или Република Чешка. Писмо од заменик раководителот на Регионалното одделение во Томск на ФСБ било приклучено [кон барањето]. Релевантниот дел од писмото гласи како што следи:

„Така, според информациите кои се достапни, [жалителот] ја замолил својата ќерка г-ѓа У да даде отказ од [нејзината позиција] во органите на прогонот и брзо да ги продаде недвижностите кои ги поседува, вклучително и кука ... и ја советува да ја напушти Русија со нејзините деца што е можно поскоро.

Во исто време, [жалителот] презема чекори да ја попречи истрагата користејќи ги своите врски со властите во Томск и регионот Томск. Попрецизно, [жалителот] со помош на неговите роднини и луѓе од доверба, влијаеле на службеници од Градскиот совет [во Томск] кои се сведоци во предметот број 2006/4500, вклучително и преку закани за употреба на физичка сила против нив и членовите на нивните семејства. Дополнително, тој активно користи негативни информации кои му штетат на угледот на високи службеници и вработени во канцеларијата на градоначалникот на Томск, Регионалната администрација на Томск и членовите на Градскиот совет во Томск.

Понатаму ... по наредби од [жалителот], неговите луѓе од доверба и блиски роднини биле во Москва и имале неколку средби со службеници од висок ранг, вклучително и тие од Канцеларијата на Претседателот на Руската Федерација, преку посредници со корумпирани службенции во органите на прогонот кои може да ги прекинат кривичните постапки против него во замена за пари. Како последица од тие средби, можно е, луѓето од доверба на [жалителот] да постигнале договор во однос на консултативна, административна и правна помош во нивните напори да се обезбеди ослободување [на жалителот]

Информациите кои се достапни го подржуваат заклучокот дека, ако биде ослободен, [жалителот] ќе има вистински можности да го попречи текот на постапката.“

21. Во исто време адвокатите на жалителот поднеле предлог до Окружниот суд во Советскиј жалителот да биде ослободен. Тие тврделе дека жалителот имал живеалиште во Томск, дека неговото семејство исто така живеело во Томск, дека тој немал недвижности надвор од Томск и дека немал пасош за да патува. Понатаму, тој бел заведен како кандидати на следните парламентарни избори во регионот Томск и имал депонирано RUB 900,000, приближно 26,000 евра (EUR) за да биде регистриран како кандидат. Адвокатите инсистирале дека жалителот немал намера да побегне, тврдејќи дека немало докази дека неговите роднини продале имот или дека купиле странски валути. Тие исто така посочиле дека тој имал шеесет и една година и дека бил тешко болен и дека му бил потребн специјален медицински третман и посебен начин на исхрана кој не можел да му биде овозможен во установа за притвор.

22. На 5 февруари 2007 Окружниот суд го одобрил предлогот на обвинителството и го продолжил притворот на жалителот до 6 мај 2007. Релевантниот дел од одлуката гласи како што следи:

“Така, [жалителот] е во моментот суспендиран од неговата позиција на градоначалник на Томск, сепак, врз основа на член 114 од Законикот за кривична постапка на Руската Федерација, оваа мерка е привремена и не повлекува и отпуштање или губење на социјалниот или статусот на вработен и личен авторитет над одредени групи на поединци и службеници кои може да бидат испитани како сведоци во текот на кривичната постапка. Посебно, поранешните подредени [на жалителот] може да бидат сведоци во кривичната истрага.

...

Кога на 8 декември 2006 судот одреди мерка на [процесна] присила, [тој] воочи дека имало докази кои одат во прилог на заклучокот дека обвинетиот може да побегне, тие докази не престанале да постојат после испитувањето на прашањето за примена на мерка на [процесна] писила. Така, [фактот што жалителот има] живеалиште и семејство (сопруга, деца, внуци) во еден град, [и дека нема] недвижна сопственост и банкарски сметки надвор од Томск не може да служи како посебен основ кој ја исклучува можноста дека жалителот ќе побегне или попречува текот на постапката. [Жалителот] може исто така да учествува во изборната кампања додека е надвор од изборниот округ.

Нема докази дека здравствената состојба [на жалителот] се влошила откако е во притвор. Според заклучоците од комплексниот форензички лекарски преглед бр.342-Uzh, [жалителот] има неклку хронични болести, вклучително...; сепак, земајќи ги во предвид тие болести, тој може да биде во притвор под услов да е обезбедена итна специјална лекарска помош.“

23. На 1 март 2007 Регионалниот суд во Томск ја потврдил одлуката од 5 февруари 2007, согласувајќи се со образложението дадено од Окружниот суд.

24. На 26 април 2007 жалителот бил обвинет за примање поткуп и две дополнителни кривични дела за злоупотреба на положбата. Попрецизно, обвинителството тврдело дека тој купил општинско земјиште, плаќајќи една десетина од неговата вредност како што било проценета од страна на Комитетот за земјиште на градот Томск, и дека примил RUB 300,000 како поткуп.

3. Продолжување на притворот до 6 септември 2007 (одлука од 4 мај 2007) и предлог за лекарски преглед

25. На 25 април 2007 адвокатот на жалителот, г-н К., побарал вишиот истражител од канцеларијата на регионалниот јавен обвинител во Томск да дозволи лекарски преглед на жалителот од три одредени специјалисти со оглед на фактот дека определениот период на притвор завршувал на 6 мај 2007 а тој постојано се жалел на тешки болки во грбот и стомачни болки и на немањето адекватна лекарска помош.

26. Три дена покасно вишиот истражител го одбил барањето по основ на тоа дека жалителот шримал терапија во затворската болница од 8 декември 2006 до 12 јануари 2007 и дека во бројни прилики бил прегледан од групи на затворски лекари кои заклучиле дека бил способен да учествува во истрагата.

27. На 4 мај 2007 Окружниот суд во Советскиј го прдолжил притворот на жалителот до 6 септември 2007 врз основа на тоа што тој бил обвинет со тешки кривични дела, дека можел да влијае врз сведоците – неговите поранешни подредени – користејќи ги неговите службени овластувања и дека можел да го попречи текот на постапката и да побегне. Окружниот суд исто така заклучил дека здравствената состојба на жалителот била стабилна и дека бил способен да остане во притвор. Според Владата, во својата одлука да го продолжи притворот Окружниот суд се потпрел на информации доставени од Регионалното одделение во Томск на ФСБ. Службените лица од ФСБ навеле дека роднините на жалителот „активно продавале недвижности и друг имот кој припаѓал на семејството на градоначалникот“ и „користеле средства за купување на големи износи на странски валути за идно преселување во странски земји“.

28. На 31 мај 2007 Регионалниот суд во Томск ја потврдил одлуката од 4 мај 2007, не наоѓајќи основи за ослободување на жалителот.

4. Продолжување на притворот до 6 декември 2007 (одлука од 3 септември 2007)

29. Во јули и август 2007 кривична постапка била отворена против жалителот за три други кривични дела на злоупотреба на положбата, две кривични дела за тешко кривично дело примање на поткуп, поседување на дрога и помагање и соучесништво во проневера.

30. На 23 август 2007 на жалителот му бил доставен обвинителен акт кој содржел обвиненија за сите кривични дела. Четири дена покасно истрагата била завршена и жалителот и неговите адвокати почнале да ги разгледуваат списите на предметот.

31. На 3 септември 2007 Окружниот суд во Советскиј го продолжил притворот на жалителот до 6 декември 2007. Релевантниот дел од одлуката гласи како што следи:

„Како што произлегува од списите на предметот, [жалителот] е обвинет со тешки и особено тешки кривични дела и случајот е многу сложен, што е потврдено од големиот обем на материјалите (приближно триесет и пет томови) и неопходноста обвинетиот и неговите адвокати да ги разгледуваат списите...

Исто така произлегува од списите на предметот дека мерката на [процесна] присила била одбрана [за жалителот] правилно, во согласност со член 97 од рускиот Законик за кривична постапка, која е заснована на посебната тежина на обвиненијата [и] постоењето на можност обвинетиот да ги користи своите службени овластувања за да го спречи утврдувањето на вистината.

Основите за примена на таквата [мерка на процесна присила] не престанаа да постојат, [тие] не се променети и нови основи, кои покажуваат дека е потребно да се примени друга мерка на [процесна] присила, не се појавија..

Земајќи ги во предвид материјалите во списите на предметот и со оглед на службениот и материјален статус на жалителот, судот има основи да смета дека, ако биде ослободен, [жалителот] како раководител на општината би можел да направи притисок на сведоците, и [тој] би можел исто така да побегне од истражните органи, вклучително и преку напуштање на Руската Федерација.

Привремено суспендирање од службата не значи разрешување од позицијата, загуба на социјален и службен статус, [загуба] на личен авторитет над одредени групи на приватни лица и службени лица кои можат да бидат испитани како сведоци во случајот во текот на истрагата или пред суд.

...

[Фактот] што [жалителот] нема пасош за патување или здравствено осигурување за странска држава не може да служи како доказ дека е невозможно тој да ја напушти Руската Федерација.

[Фактот дека жалителот] има живеалиште, [и] семејство (сопруга, деца, внуци) кои живеат во истиот град, [дека тој] нема недвижности или банкарски

сметки во странски држави не можат сами по себе да служат како посебни основи кој ја исклучуваат можноста дека жалителот ќе побегне од истрагата и судењето или дека ќе го попречува текот на истрагата.

Според лекарското уверение, здравствената состојба [на жалителот] дозволува негов притвор во установа за привремено задржување.

...

Продолжувајќи го притворот, судот го зема во предвид тоа што обвинетиот не бил претходно осудуван, неговата здравствена состојба, имањето живеалиште и работа, [неговата] возраст, сепак земајќи го во предвид горенаведеното, [судот] не наоѓа било каква основа која дозволува промена на мерката на [процесна] присила применета на [жалителот].“

32. На 27 септември 2007 Регионалниот суд во Томск ја потврдил одлуката од 3 септември 2007, воочувајќи дека Окружниот суд не се потпрел само на сериозноста на обвиненијата против жалителот, и дека зел во предвид други релевантни информации, како изгледите дека жалителот би побегнал и попречил текот на постапката преку заканување на сведоци и жртви и би ги натерал да ги повлечат и променат нивните изјави.

5. Продолжување на притворот до 6 март 2008 (одлука за притвор од 3 декември 2007)

33. На 3 декември 2007 Регионалниот суд во Томск го продолжил притворот на жалителот за уште три месеци, до 6 март 2008, за да им овозможи на обвинетите да го завршат проучувањето на списите на предметот. Регионалниот суд нашол дека основите за апсењето на жалителот, значи сериозноста на обвиненијата против него и можноста тој да побегне, да го попречи текот на постапката и да извршни нови кривични дела, сеуште постоеле и го наложувале исклучителното траење на притворот од повеќе од дванаесет месеци, наспроти аргументите на одбраната, личната гаранција понудена во име на жалителот од страна на Архиепископот од регионот Томск. Понатаму, Регионалниот суд воочил дека списите на предметот содржеле информации во однос на обидите на жалителот да влијае на жртва, г-н Л., и на сведок, г-н Б., и неговите наводни обиди да го попречи текот на истрагата.

34. Жалителот и неговите адвокати поднеле жалба, тврдејќи дека Регионалниот суд не посочил било каков случај кога жалителот се обидел да влијае врз сведоци или жртви. Тие инсистирале дека обвинителните органи не презентирале никакви докази за наводните обиди на жалителот да влијае врз текот на истрагата или дека ќе побегне и ќе изврши нови кривични дела.

35. На 11 февруари 2008 Врховниот суд на Руската федерација ја потврдил одлуката од 3 декември 2007, забележувајќи дека „во

времето на апсењето [жалителот] бил градоначалник на Томск и бил обвинет за тешки кривични дела поврзани со неговите овластувања“. Врховниот суд исто така се согласил со Регионалниот суд дека дополнително време било потребно за странките да го завршат проучувањето на шеесет и еден том од списите на предметот.

6. Продолжување на притворот до 6 јуни 2008 (одлука за притвор од 3 март 2008)

36. На 3 март Регионалниот суд во Томск го продолжил притворот на жалителот до 6 јуни 2008. Образложението било идентично со тоа дадено во одлуката од 3 декември 2007, освен еден детал: Регионалниот суд споменал дека во 2007 роднините на жалителот купиле големи суми на странски валути. Понатаму, Регионалниот суд го воочил исклучителното траење на притворот на жалителот, одлучувајќи како што следи:

„Продолжувајќи го притворот [на жалителот] според основите пропишани со член 109 § 7 рускиот Законик за кривична постапка, судот исто така воочува дека осомничениот е во притвор повеќе од една година.

Сепак, судот, повикувајќи се на член 109 § 3 рускиот Законик за кривична постапка смета дека посебната сложеност на кривичниот предмет, сериозноста на обвиненијата против [жалителот], [неговиот] социјален и службен статус, постоењето на околности од кои може да се заклучи дека, ако биде ослободен, [жалителот] може да побегне и да го попречи текот на постапката претставуваат единствени основи кои наложуваат продолжување на притворот [на жалителот] за повеќе од дванаесет месеци.“

37. На 21 април 2008 Врховниот суд на Руската федерација ја потврдил одлуката од 3 март 2008, согласувајќи се со образложението дадено од Регионалниот суд.

7. Закажување на првиот судски претрес и продолжување на притворот до 20 ноември 2008 (одлука од 3 јуни 2008)

38. На 3 јуни 2008 Регионалниот суд во Томск одржа подготвително рочиште за предметот. Тој оцени и одобри повеќе предлози поднесени од страна на жалителот, сообвинетите и нивните адвокати, вклучително и барање за судење со порота и исклучување на одредени доказни средства. Со истата одлука Регионалниот суд го продолжил притворот на жалителот за уште шест месеци, до 20 ноември 2008, воочувајќи дека мерката на [процесна] присила била правилно одбрана и дека „основите за притвот не биле променети“. Регионалниот суд исто така заклучил дека жалителот би можел да влијае на сведоците кои работеле во канцеларијата на градоначалникот на Томск и дека имал неколку престојувалишта, и затоа постоела веројатност да побегне.

39. На 18 август 2008 Врховниот суд на Руската федерација ја потврдил одлуката, заклучувајќи дека Регионалниот суд правилно ги утврдил основите за продолжување на притворот и дека донел образложена одлука.

40. Се чини дека судењето е сеуште во тек и дека жалителот е сеуште во притвор.

В. Услови во кои жалителот бил во притвор

1. Лекарска помош

41. На 8 декември 2006 жалителот, имал почетна дијагноза на исхемична срцева болест и нестабилна стенокардија, бил примен во болница во установата за привремено задржување на градот Томск. Владата достави детален опис на терапијата која му била дадена на жалителот, вклучувајќи го типот и зачестеноста на медицинските постапки, видот и дозата на лековите. Таа исто така достави копија од медицинското досие на жалителот и лекарските уверенија.

42. Како што произлегува од презентираните документи, на денот на неговиот прием во затворската болница на жалителот му биле направени електрокардиографски испитувања. Било утврдено дека тој не боледувал од акутна срцева болест. На 11 декември 2006 жалителот бил прегледан од лекарска комисија составена од девет специјалисти од различни гранки на медицината. Комисијата заклучила дека жалителот имал енцефалопатија од прв и втор степен заедно со болки во вратот и придружени со синдром на умерена болка; хроничен панкреатит и хроничен холецистит во состојба на ремисија. Бил препишана терапија. Една недела покасно жалителот бил повторно прегледан од комисијата со учество на двајца кардиолози од Регионалната клиника во Томск. Дијагнозата на исхемична срцева болест била потврдена. Лекарите заклучиле дека здравствената состојба на жалителот била стабилна и дека не му била потребна постојана терапија. На 20 и 21 декември 2006 жалителот не се согласил со преглед од невролог. На 11 јануари 2007 тој одбил да му биде земена крв за целосна биохемиска анализа. Истиот ден група од три лекари го прегледала жалителот, заклучувајќи дека тој може да биде пуштен од болница, затоа што неговата здравствена состојба била задоволителна и дека тој можел да учествува во истражните дејствија, вклучително и тие кои се вршеле надвор од установата за притвор. На 19 јануари 2007 жалителот бил прегледан од лекарска комисија составена од двајца хирурзи, психијатар, невролог и експерт за ултразвучни прегледи од Регионалната соматска болница во Томск. Тие ја потврдиле дијагнозата на жалителот и направиле распоред на

терапија. Жалителот примал етиолошки и патолошки третман во медицинското одделение на установата.

43. Како што произлегува од информациите доставени од Владата, жалителот останува под постојан лекарски надзор од повеќе специјалисти од различни гранки на медицината, има редовни лекарски прегледи, вклучитено и преглед со ултразвук, електрокардиографски прегледи и испитувања на крвта. Здравствената состојба на жалителот се смета за „стабилна [и] задоволителна“.

2. Број на притвореници по просторија, санитарни услови, средства и храна

44. Странките не ги оспорија димензиите и бројот на лица со кои жалителот ја делел просторијата. Како што следи од нивните аргументи, на 12 јануари 2007 жалителот бил сместен во просторија бр.214 со димензии од 9,5 метри квадрати и имала четири кревети. Тој бил сам во неа. Од 1 февруари до 23 мај 2007 жалителот бил во просторија бр. 26 со димензии од 9,2 метри квадратни и била опремена со метален кревет на спрат. Тој ја делел просторијата со уште еден притвореник. Од 23 мај 2007 жалителот бил притворен во просторија бр. 251 со димензии 11,5 метри квадратни и имала два метални кревети на спрат. Од 23 мај од 27 септември 2007 во просторијата имало двајца притвореници. Од 23 септември 2007 жалителот ја делел просторијата со уште двајца притвореници.

45. Исто така не беше спорно дека секоја просторија имала прозорец од 70 сантиметри ширина и должина од 90 до 95 сантиметри. На прозорците немало метални ролетни, туку имало два реда метални вертикални и хоризонтални шипки од надворешната и внатрешната страна на секој прозорец. Отвори помеѓу металните шипки, од 20 сантиметри квадратини помеѓу надворешните шипки и 16 сантиметри квадратни помеѓу внатрешните шипки, дозволувале проток на природна светлина во просториите. Според жалителот, осветленоста била очигледно недоволна, затоа што металните шипки го спречувале протокот на природна светлина и свеж воздух. Жалителот тврдеше дека недоволната осветленост му го оштетила видот. Неговата состојба била уште повеќе отежната од тоа што тој имала миопатија и покачен очен притисок можеби придружен со глауком. Тој имал тешки главоболки и станувал исклучително уморен ако се обидел да чита или работи. Владата тврдеше дека големината, локацијата и бројот на прозорци им дозволувале на притворениците да читаат и работат под природна светлина. Просториите били постојано осветлени со светилки на струја: светилки од 100 вати во текот на денот и 40-ватни светилки навечер. Владата нагласи дека осветлувањето било во согласност со санитарните норми.

46. Според Владата, установата за притвор била опремена со систем за централно греење. Секоја просторија имала средсво за затоплување од две или три единици. Со потврда издадена на 13 ноември 2007, директорот на установата воочил дека температурата во просториите во текот на сезоната на греење „зависела од доставата на топлина од градскиот систем на греење, според графиконот за греење“. Владата, повикувајќи се на информации доставени од управата на установата, понатаму наведе дека просечната температура била 20 Целзиусови степени во зима и 23 Целзиусови степени во лето. Жалителот остана на тврдењето дека Владата не ја посочила годината во која просечната температура била измерена. Тој тврдеше дела било премногу топло во лето и студено во пролет и зима.

47. Странките понатаму тврдеа дека прозорците во просториите имале крило. Притворениците можеле да го отвораат прозорското крило за да влезе свеж воздух. Секоја просторија имала и систем за вентилација. Според Владата, на жалителот му било дозволено да има сопствен вентилатор. Овој факт беше оспорен од жалителот, кој посочи дека во извадок од регистер, презентирани од Владата и во кој се прикажани предметите за лична употреба, немало потпис на последната реченица, каде бил споменат приватниот вентилатор, иако го имал потврдено примањето на сите други предмети со потпис.

48. Секоја просторија имала тоалетна школка, мијалник, чешма за вода и дрвена маса. Помалите простории имале дрвена клупа. Тоалетната школка била во агол од просторијата. Владата достави црно-бели фотографии од просториите во кои жалителот бил притворен. Фотографиите покажуваат дека тоалетната школка била одвоена од просторот за живеење со поплочена преграден зид. Како што произлегува од потврдата издадена на 13 ноември 2007 од директорот на установата, висината на преградите варираше од 145 до 165 сантиметри. Жалителот тврдеше дека преградата не дозволувала никаква приватност, затоа што била поставена само на една страна од тоалетната школка. Школката сеуште можела да се види од притворениците кои лежеле на креветите и чуварите кои стоеле блиску до вратата на просторијата. Жалителот понатаму посочи дека на притворениците не им биле давани средства за чистење на санитарната опрема.

49. На жалителот му било дозволено да се тушира еднаш неделно во траење од најмалку петнаесет минути. Жалителот се изјасни дека било тешко да се одржува личната хигиена, посебно во лето кога било екстремно жешко. Тој исто така можел да оди на едночасовна прошетка во мал двор на бетонска зграда. Жалителот инсистираше дека дворот бил толку мал што тој не можел да прави било какви физички вежби иако затворскиот лекар му препишал терапевтски

вежби за му се намали болката во грбот предизвикана од остеохондроза.

50. Во секое време жалителот имал личен простор за спиење и му била обезбедена постелнина. Жалителот тврдеше дека постелнината, посебно душекот, не ги задоволувал неговите потреби. Повикувајќи се на лекарски уверенија и неговото медицинско досие, жалителот тврдеше дека тој страдал од остеохондроза на 'рбетниот столб која била примарно локализирана во лумбалната кичма. Затворските лекари кои го прегледале жалителот во две прилики препорачале дека треба да му биде обезбедена посебна штица која можела да се постави под душекот за да обезбеди потпора за неговата кичма. Оваа препорака не била исполната. Како последица на тоа жалителот страдал од сериозна болка во грбот. Попрецизно, болката била толку голема што во четири прилики во март, април и мај 2007 затворскиот лекар му препишал лекови против болка. Понатаму, жалителот посочи дека оддалеченоста помеѓу долните и горните спратови на креветите била само 65 сантиметри. Жалителот така бил принуден да се наведнува кога седел, чувствувајќи дополнителни болки во грбот.

51. Владата, повикувајќи се на информации доставени од директорот на установата и копии од записи во дневниците на установата, понатаму наведе дека на жалителот му била давана диететска храна „во согласност со нормите востановени за притвореници кои примаат лекарска терапија“. Медицинскиот персонал го проверувал квалитетот на храната и за тоа внесувал податоци во дневниците. Во повеќе наврати жалителот одбил да ја јаде храната. Сепак, во текот на целото време во притвор тој примил 308 пакети со крана од неговите роднини и во триесет и седум наврати тој купил храна од продавницата во установата. Жалителот наведе дека хроничните болести, значи хроничниот холецистит и панкреатит, од кои бил заболан наложувале регулирана исхрана која не можела да биде постигната само со нормална исхрана. Храната подготвена во установата не соодветствувала со посебните нутрициони потреби и не била наменета за регулирање на тие болести преку исхрана. На пример, во текот на првите две недели од неговиот притвор му биле служени пржени компири и варено сало, кои биле изречно забранети за жалителот.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ПРАВО

A. Услови во притвор

52. Член 22 од Законот за притвор на осомничени лица (Федерален закон бр. 103-FZ од 15 јули 1995) предвидува дека на притворениците

треба да им се дава бесплатна храна доволна за тие да останат во добро здравје според стандардите востановени од Владата на Руската федерација. Член 23 предвидува дека притворениците треба да бидат во услови кои ги задоволуваат санитарните и хигиенските услови. Ним треба да им биде обезбеден личен простор за спиење и да им се даде постелнина, прибор за јадење и лична хигиена.

Б. Жалба до јавен обвинител

53. Членовите 22 и 27 од Законот за органите на обвинителството (Федерален закон бр. 2202-1 од 17 јануари 1992) востановуваат листа на службени овластувања на обвинителите вклучувајќи и право да влезат во простории, да примаат и проучуваат материјали и документи, да повикуваат службени лица и приватни лица на распит, да испитуваат и разгледуваат жалби и барања кои содржат информации за наводни повреди на индивидуални права и слободи, да објаснат начини на заштита на тие права и слободи, да анализираат почитување на правни правила, да поведат управни постапки против службени лица, да издаваат предупредувања на недозволен повреди и да издадат извештаи кои се однесуваат на отстранување на откриените повреди.

54. Член 24 предвидува дека извештај на обвинител кој се однесува на отстранување на откриени повреди се доставува на службено лице или орган, кој мора да го разгледа извештајот без одлагање. Во рок од еден месец посебни мерки насочени кон отстранување на повредата треба да бидат преземени. Обвинителството ќе биде информирано за мерките кои се преземени.

В. Определување [мерка] притвор

55. Сè до 1 јули 2002 прашањата од кривично право беа регулирани со Законикот за кривична постапка на Руската Советска Социјалистичка Република (Закон бр. 27 октомври 1960, „стариот ЗКП“). Од 1 јули 2002 стариот ЗКП беше заменет со Законикот за кривична постапка на Руската федерација (Закон бр. 174-FZ од 18 декември 2001, „новиот ЗКП“).

1. Превентивни мерки

56. „Превентивни мерки“ или „мерки на [процесна] присила“ вклучуваат ветување дека нема да се напушти град или регион, лична гаранција, гаранција и притвор (член 98 од новиот ЗКП).

2. Органи кои определуваат притвор

57. Рускиот Устав од 12 декември 1993 предвидува дека судска одлука е потребна пред обвинетиот да може да биде притворен или неговиот или нејзиниот притвор да биде продолжен (член 22).

Новиот ЗКП налага судска одлука од страна на регионален или општински суд по образложен предлог од јавен обвинител, поткрепен со соодветни докази (член 108 §§ 1, 3-6).

3. Основи за притвор

58. Кога одлучува да притвори обвинето лице, надлежниот орган мора да утврди дали има „доволно основи да се смета“ дека тој или таа ќе побегне во текот на истрагата или судењето или ќе го попречува утврдувањето на вистината или дека ќе изврши нови дела (член 97 § 1 од новиот ЗКП). Мора исто така ја земе во предвид сериозноста на обвинението, информации за карактерот на обвинетиот, неговата или нејзината професија, возраст, здравствена состојба, семеен статус и други околности (член 99 од новиот ЗКП). Обвинето лице не треба да биде притворено ако се достапни полесни превентивни мерки.

4. Времетраење на притвор

(а) Два вида на притвор

59. Законикот разликува два вида на притвор: првиот „во текот на истрага“, значи, додека надлежниот орган – полицијата или обвинителството – води истрага за предметот, и вториот „пред суд“ (или „во текот на судска постапка“) во судскиот дел од постапката. Иако нема разлика во праксата помеѓу нив (притвореното лице е во истата установа), пресметката на времетраењето е поинаква.

(б) Времетраење на притвор „во текот на истрага“

60. После апсење на осомничениот му се определува притвор „во текот на истрага“. Максимално дозволеното траење на притвор „во текот на истрага“ е два месеци но тоа може да биде продолжено до осумнаесет месеци во „исклучителни околности“. Продолжувањата се определуваат со судски одлуки, донесени од судови од повисоки инстанции. Не е можно продолжување на притвор „во текот на истрага“ над осумнаесет месеци (член 109 § 4 од новиот ЗКП).

61. Времетраењето на притвор „во текот на истрага“ се пресметува до денот кога јавниот обвинител го доставува предметот до надлежниот суд (член 109 § 9 од новиот ЗКП).

62. Пристап до материјалите на предметот се доделува не покасно од еден месец пред истекот на времетраењето на притворот (член 109 § 5 од новиот ЗКП). Ако на обвинетиот му е потребно повеќе време за

разгледување на списите на предметот, судија, по предлог на јавен обвинител, може да одобри продолжување на притворот до оној момент до кој списите се целосно прочитани и предметот доставен за судење (член 109 § 8 (1) „во текот на истрага“).

(в) Времетраење на притвор „пред суд“/ „во текот на судска постапка“

63. Од датумот на кој обвинителството го доставува предметот до надлежниот суд, притворот на обвинетиот е класификуван како „пред суд“ (или „во текот на судска постапка“).

64. Новиот ЗКП предвидува дека времетраењето на притвор „во текот на судска постапка“ се пресметува од датумот на кој судот го примил предметот сè до денот на донесување на пресуда. Времетраењето на притвор „во текот на судска постапка“ не може вообичаено да надмине шест месеци, но ако предметот се однесува на тешки или посебно тешки кривични дела, судот може да одобри едно или повеќе продолжувања, секое не повеќе од три месеци (член 255 §§ 2 и 3).

5. Рокови за судската постапка

65. Новиот ЗКП овластува судија, во рок од четиринаесет дена од приемот на списите на предметот, (1) да го достави предметот до надлежен суд; (2) да одреди дата за подготвително рочиште; или (3) да одреди датум за рочиште (член 227). Во последниот случај, судската постапка мора да започне не покасно од четиринаесет дена откако судијата определил датум за рочиште (член 233 § 1 од новиот ЗКП). Нема ограничување во однос на определувањето датум за подготвително рочиште.

66. Траењето на постапката во целост не е ограничено со време.

67. Новиот ЗКП предвидува дека жалбениот суд мора да почне со разгледување на жалбата не покасно од еден месец откако била изјавена (член 374).

III. РЕЛЕВАНТНИ МЕЃУНАРОДНИ ИНСТРУМЕНТИ

68. Европскиот комитет за спречување на тортура и нечовечно и понижувачко постапување или казнување (КСТ) ја посети Руската Федерација од 2 до 17 декември 2001. Делот од неговиот Извештај до руската Влада (CPT/Inf (2003) 30) кој се однесува на условите за во установите за привремено задржување и установи за притвор и жалбената постапка гласи како што следува:

„б. установи за привремено задржување на осомничени лица (IVS)

26. Според Правилникот од 1996 со кој се воспоставуват внатрешни правила за Внатрешни работи, установи за привремено задржување на осомничени и

обвинети лица, просторот за живот по лице треба да биде 4 4 m². исто така е предвидено со тие правила дека на притворените лица треба да им бидат обезбедени душеци и постелнина, сапун, тоалетна картија, весници, игри, храна, итн. Понатаму, правилникот предвидува и вежби на отворено од најмалку еден час на ден.

Реалните услови во притвор во установите IVS посетени од 2001 значително се разликуваа.

...

45. Треба да се нагласи на почетокот дека КСП со задоволство го воочи напредокот постигнат по прашање од огромна загриженост на рускиот казнен систем: пренаселеноста.

Кога КСП ја посети Руската Федерација во ноември 1998, пренаселеноста беше идентификувана како најважниот и најитен предизвик со кој се соочува затворскиот систем. На почетокот на посетата во 2001, делегацијата беше информирана дека притворската популација се намалила за 30,000 од 1 јануари 2000. Како пример на тој тренд била SIZO бр 1 во Владивосток, каде било регистрирано намалување од 30% на притворската популација во период од над три години..

...

КСП ги подржува мерките преземени во последните години од руските власти за решавање на проблемот со пренаселеност, вклучително и упатства издадени од Канцеларијата на Главниот обвинител, насочени кон поселективна употреба на превенивната мерка притвор. Сепак, информациите собрани од делегацијата на Комитетот покажува дека уште многу останува да биде направено. Посебно, пренаселеноста е сеуште голема и режимските активности се нерезвиени. Во вој однос, КСТ ги повторува препораките дадени во неговите претходни извештаи (cf. параграф 25 и 30 од извештајот од посетата во 1998 t, CPT (99) 26; параграфи 48 и 50 од извештајот од посетата во 1999 t, CPT (2000) 7; параграф 52 од извештајот од посетата во, CPT (2001) 2).

...

125. Како и при претходни посети, многу затвореници изразија сомнежи за функционирањето на жалбената постапка. Посебно, беше изразен ставот дека не било возможно да се поднесе жалба на доверлив начин на надворешен орган. Всушност, сите жалби, без разлика на примачот, биле заведувани од страна на вработените во посебна книга која исто така содржела и информации за видот на жалбата. Во колонија бр. 8, јавниот обвинител кој вршел надзор посочи дека, во текот на неговите инспекции, тој вообичаено бил придружуван од вработени од повисок ранг а затворениците не барале вообичаено да се состанат со него насамо „затоа што тие знаат дека сите жалби обично поминуваат преку управата на колонијата“.

Во светло на горенаведеното, КСТ ја повторува својата препорака дека руските власти треба да ја разгледаат примената на процедурата за жалби, со цел да се осигура нејзино ефикасно функционирање. Ако е потребно, постоечките методи треба да се променат со цел да се гарантира дека

затворениците можат да поднесуваат жалби до надворешни органи на вистински доверлив начин.“

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 3 ОД КОНВЕНЦИЈАТА ПОРАДИ УСЛОВИТЕ ВО ПРИТВОР

69. Жалителот се жалеше дека условите во кои бил притворен во установата за привремено задржување на градот Томск биле спротивни на член 3 од Конвенцијата, кој гласи како што следи:

„Никој не смее да биде подложен на мачење, нечовечко или понижувачко постапување или казнување.“

A. Аргументи на странките

70. Владата тврдеше дека жалителот не ги искористил домашните правни лекови затоа што никогаш не поднел жалба до јавен обвинител, омбудсман или суд. Таа посочи дека било директна одговорност на јавниот обвинител да „доведе во првобитна состојба индивидуални права кои биле повредени“. Жалителот можел ефикасно да го употреби ова право и да поднесе жалба до јавниот обвинител кој, од своја страна, можел да спроведе истрага и, ако жалбените наводи ги сметал за задоволително основани, можел да нареди „дејствие во однос на отстранување на откриените повреди“. Владата наведе примери на наводно успешни жалби од затвореници со канцеларии на обвинителството во Калуга, Новосибирск, Владимир и Кабаровск регионите на Руската Федерација. На пример, Владата нагласи дека како последица на ефикасната работа на канцеларијата на регионалниот јавен обвинител во Калуга, бројни жалби поднесени од страна на затвореници се намалиле од 100 во првата половина на 2006 на 61 во првата половина на 2007. Во исто време, само 13.1% од жалбите поднесени од канцеларијата на регионалниот јавен обвинител во Калуга во 2007 била најдени за основани во споредба со 18% од жалбите за кои било утврдено дека се основани во 2006.

71. Владата понатаму се изјасни дека поднесувањето на граѓанска тужба било исто така отворено за жалителот. Според мислењето на Владата, ефикасноста на таа постапка не можела да се доведе во прашање. Таа посочи повеќе поединци кои добиле надомест за „несоодветните“ услови во кои биле притворени во регионот Перм, и

републиките Татарстан и Мариј Ел. Владата не достави до Судот копии од гореспоменатите пресуди.

72. Последен аргумент во поддршка на тврдењето за неискористување [на домашните правни лекови], Владата воочи дека жалителот можел да се жали до суд. Во април 2007 суд ја прифатил неговата жалба против одбивањето на управата на установата да му се дозволи фрижидер во затворската просторија. Во исто време судот ги одбил неговите барања за дополнителни лекарски прегледи од независни експерти и за примање на неограничен број на пакети од неговите роднини по основ на тоа дека обжалените органичувања биле засновани на домашните правни норми.

73. Како алтернатива, Владата тврдеше дека, ако Судот најде дека жалителот употребил домашни правни лекови, неговата жалба би требало во секој случај да биде одбиена затоа што била очигледно неоснована. Посебно, Владата инсистираше на тоа дека секој аспект од притворот на жалителот бил во согласност со постоечките правни норми. Нему му била обезбедена адекватна лекарска помош и диететска храна. Тој бил притворен во задоволителни санитарни услови во простории кои не биле пренаселени. Жалителот имал место за спиење цело време.

74. Жалителот остана на тврдењето дека неговите жалби до органите на обвинителството не би му пружиле било какво задоволување, затоа што кривичната постапка против него била поведена и мерките за обезбедување на присуство биле определени од истите тие органи. Понатаму, жалителот сметал дека жалба до било кој домашен орган не би имала никакви изгледи да успее, затоа што ситуацијата во која тој се нашол била идентична со ситуацијата на други притвореници. Проблемот бил од општ карактер и не го засегал само него лично, иако неговата ситуација била уште повеќе отежната од неговата здравствена состојба. Жалителот се изјасни дека било неразумно да очекува подобрување на неговата ситуација кога властите инсистирале дека секој аспект од неговиот притвор бил во согласност со правните норми.

75. Жалителот понатаму тврдеше дела условите во притвор биле посебно тешки за него, земајќи ја во предвид неговата здравствена состојба. На пример, иако храната била опишана како „диететска“, не одговарала на дијагнозата на жалителот ниту пак Владата го тврдела спротивното. Плашејќи се од страшна стомачна болка, жалителот бил принуден да ја одбие храната која ја добивал во установата и морал да побара роднините да му обезбедат диететска храна. Големиот број на пакети кои ги примил бил дополнителен аргумент во поддршка на неговиот навод за „несоодветно“ хранење. Жалителот понатаму се жалеше дека користењето на тоалетната школка било понижувачко затоа што тоа било пред погледите на другите притвореници во

просторијата и на чуварите. Жалителот исто така се изјасни дека прозорците во просторијата имале дезориентирачки ефект затоа што редовите на шипки го попречувале протокот на природна светлина. Понатаму, електричното осветлување било постојано уклучено, и резултирало со влошување на видот на жалителот. Жалителот останал на своите жалбени наводи кои се однесуваат на останатите аспекти од неговиот притвор.

Б. Оцена на Судот

1. Допуштеност

76. Што се однесува на приговорот на Владата за неискористување [на домашните правни лекови], Судот повторува дека во други релевантни случаи кои се однесуваат на услови во притвор има одлучено дека руската Влада не покажала било какво задоволување би можел жалителот да добие од обвинителството, суд, или друг државен орган, со оглед на тоа дека проблемите кои произлегуваат од условите во притворот биле очигледно структурални и не се однесувале само на личната ситуација на жалителот (види, на пример, *Moiseyev v. Russia* (dec.), no. 62936/00, 9 December 2004, и *Kalashnikov v. Russia* (dec.), no. 47095/99, 18 September 2001). Судот исто така го повторува својот заклучок во контекст на жалба според член 13 од Конвенцијата дека во Русија нема домашни правни лекови со кои жалител би можел ефикасно да се жали за условите на неговиот или нејзиниот притвор (види *Benediktov v. Russia*, no. 106/02, § 30, 10 May 2007).

77. Судот, сепак, не го занемарува фактот дека во тие случаи против Русија главното прашање во анализата на Судот и неговиот заклучок дека немало ефикасен лек биле поврзани со наводите на жалителите за пренаселеност над предвидениот капацитет и на недостиг на места за спиење. Тоа не е случај во конкретниот предмет. Во врска со тоа, Судот повторува дека има надлежност во секој предмет да врши анализа во светло на посебните факти дали било кој правен лек нудел можност за ефикасно и доволно задоволување со вмисла на општо прифатените правила на меѓународното право во однос на искористување на домашни правни лекови (види *Denisov v. Russia* (dec.), no. 33408/03, 6 May 2004). Судот смета дека е неопходно да испита дали во посебните околности на конкретниот случај правните лекови на кои Владата се повикува можеле да бидат сметани за ефикасен правен лек за целите на член 35 § 1 од Конвенцијата.

(а) Општи принципи

78. Судот повторува дека правилото за искористување на домашни правни лекови споменато во член 35 од Конвенцијата ги обрзува тие кои сакаат да поведат постапка против држава пред Судот прво да ги искористат средствата предвидени во домашниот правен систем. Последователно, државите не мораат да одговараат пред меѓународен орган пред да имаат можност да ги исправат работите во нивниот сопствен правен систем. Ова правило е засновано на претпоставката, одразена во член 13 од Конвенцијата – со кој е во тесна врска – дека постои ефикасен правен лек кој е достапен во однос на наводната повреда во домашниот систем без разлика дали одредбите на Конвенцијата се инкорпорирани во домашното право или не. На тој начин, тоа е важен аспект на принципот дека системот на заштита востановен со Конвенцијата е супсидијарен на националниот систем со кој се штитат човековите права (види *Handyside v. the United Kingdom*, 7 December 1976, § 48, Series A no. 24).

79. Според член 35 од Конвенцијата, обично жалителот треба да ги искористи правните лекови кои се достапни и доволни за да овозможат задоволување во однос на наводните повреди. Постоенето на правните лекови во прашање мора да биде доволно сигурно не само во теорија туку исто така и во пракса, во спротивно тие нема да ја имаат потребната достапност и ефикасност (види, *inter alia*, *Vernillo v. France*, 20 February 1991, § 27, Series A no. 198, и *Johnston and Others v. Ireland*, 18 December 1986, § 22, Series A no. 112). Членот 35 исто така налага дека жалбените наводи истакнати пред Судот треба да бидат истакнати пред соодветен домашен орган, барем во суштина и во согласност со формалните критериуми и рокови предвидени со домашното право и понатаму, дека било кое процедурално средство кои би можело да спречи повреда на Конвенцијата треба да било искористено (види *Cardot v. France*, 19 March 1991, § 34, Series A no. 200).

80. Понатаму, во областа на искористување на домашните правни лекови, постои поделба на товарот на докажување. Државата е таа која е должна да го убеди Судот дека правниот лек бил ефикасен, достапен теоретски и во пракса во релевантниот период, што значи дека бил достапен, дека бил таков да овозможи задоволување во однос на жалбените наводи на жалителот и дека нудел разумни шанси за успех. Сепак, штом товарот на докажување е задоволен, должност е на жалителот да докаже дека лекот предложен од Владата всушност бил искористен или дека бил од некоја причина несоодветен и неефикасен во неговиот случај или дека постоеле посебни околности кои него или неа го/ја ослободувале од исполнување на овој услов.

81. Судот би нагласил дела примената на правилото мора да остави простор за фактот дека тоа се применува во контекст на систем за

заштита на човековите права кои државите договорнички се согласиле да го востановат. Затоа, тој има прифатено дека правилото на домашните правни лекови мора да се применува со одреден степен на флексибилност и без претеран формализам (вид *Cardot*, цитиран погоре, § 34). Има прифатено понатаму дека правилото на искористување [на домашни правни лекови] не е ниту апсолутно ниту дека може да се применува автоматски, кога оценува дали било почитувано од суштинско значење е да се земат во предвид конкретните околности на секој поединечен случај (види *Van Oosterwijk v. Belgium*, 6 November 1980, § 35, Series A no. 40). Тоа значи помеѓу останатото дека мора реалистичи да ги земе во предвид не само постоењето на формални лекови во правниот систем на договорната страна во прашање туку исто и општиот правен и политички контекст во кој тие функционираат како и личните околности на жалителите (види *Akdivar and Others v. Turkey*, 16 September 1996, §§ 65-68, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV).

(б) Примена на општите принципи на конкретниот случај

82. Судот воочува дека Владата наведе три можни начини на искористување [на домашните правни лекови] кои можеле да бидат употребени од жалителот, посебно жалба до обвинител, поднесок до омбудсман и граѓанска тужба за надомест на штета.

83. Судот забележува, прво, дека по правило, поднесокот до омбудсман не може да се смета за ефикасен лек каков што е потребен според член 35 од Конвенцијата (види *Lentinen v. Finland* (dec.), no. 39076/97, 14 October 1999, и, *mutatis mutandis*, *Leander v. Sweden*, 26 March 1987, §§ 80-84, Series A no. 116; и *Montion v. France*, no. 11192/84, Commission decision of 14 May 1987, *Decisions and Reports* (DR) 52, p. 235). Судот не гледа причина да дојде до поинаков заклучок во конкретниот предмет. Повторува дека за еден лек да биде сметан за ефикасен тој треба да може да обезбеди задоволување за жалбата. Тоа значи дека овластувањата и процедуралните гаранции кои еден орган ги има, на кои Владата се повикува како правен лек, се релевантни во утврдувањето дали лекот е ефикасен. Не е спорно помеѓу странките дека омбудсманот немал овластување да донесе правно обрзувачка одлука. Судот, затоа, заклучува дека обраќањето кон омбудсман, орган кој може само да врши надзор над управата на установите за притвор, не претставува ефикасен домашен правен лек во смисла на член 35 од Конвенцијата.

84. Судот воочува дека следниот аргумент на Владата дека жалба до јавен обвинител би му обезбедила на жалителот задоволување со наводната повреда на неговите права. Сепак, Судот не е убеден од листата на успешни жалби на притвореници до различни обвинители презентирани од Владата (види параграф 70). Покрај фактот дека

Владата ниту доставила до Судот копии од жалбите на притворениците и одлуките на обвинителите кои по нив биле донесени ниту прецизно го објаснила типот на тие жалби ниту ги појаснила мерките преземени од органите на обвинителството, Судот не е убеден дека со изрекувањето „дејствие во однос на отстранување на откриените повреди“ јавниот обвинител можел да ја исправи состојбата која произлегува од условите во кои жалителот бил притворен (спореди со *Civet v. France* [GC], no. 29340/95, § 43, ECHR 1999-VI, и *Balogh v. Hungary*, no. 47940/99, § 30, 20 July 2004).

85. Судот поворува дека одлучувачкото прапање при оцена на ефикасноста на еден правен лек во однос на жалба за нечовечко и понижувачко постапување е дали жалителот можел да ја истакне жалбата пред јавен обвинител со цел да добие директно и навремено задоволување, а не само индиректна заштита на правата гарантирани во член 3 од Конвенцијата. Правниот лек може да биде или од превентивна или компензаторна природа (види, помеѓу други претходни одлуки, *Koval v. Ukraine*, no. 65550/01, § 94, 19 October 2006). Судот воочува дека Владата не објасни како “дејствие” од јавниот обвинител можело да го овозможи претходноспоменатото превентивно или компензаторно задоволување за условите во притвор кои биле спротивни на член 3 од Конвенцијата (види, слично образложение, *Ostrovar v. Moldova* (dec.), no. 35207/03, 22 March 2005). Затоа, Судот не смета дека Владата го исполнила товарот на докажување дека жалба до јавен обвинител можела да обезбеди задоволување во однос на жалбата на жалителот според Конвенцијата.

86. Судот понатаму ја повторува конзистентната судска пракса на институциите на Конвенцијата, според која хиерархиска жалба која не дава лично право на жалителот во однос на вршењето на овластувањата на државата на вршење надзор, не може да се смета за ефикасен правен лек за целите на член 35 од Конвенцијата (види *Horvat v. Croatia*, no. 51585/99, § 47, ECHR 2001-VIII, и *Gibas v. Poland*, no. 24559/94, Commission decision of 6 September 1995, Decisions and Reports 82, pp. 76 and 82). Истата логика важи и во конкретниот случај. Не беше спорно меѓу странките дека според рускиот закон јавниот обвинител не е должен да го сослуша жалителот и дека постапката која следува е во целост прашање помеѓу обвинителот кој врши надзор и органот кој е под надзор. Жалителот не е странка на било каква постапка и има право само да биде информиран за начинот на кој органот на надзор одлучил по неговата жалба. Следува дека жалбата до јавен обвинител не му дава на лицето кое ја користи лично право во однос на користењето на државата на нејзините овластувања на надзор, и дека таквата жалба затоа не претставува ефикасен лек во смисла на член 35 од Конвенцијата.

87. Што се однесува на третиот начин кој наводно му бил достапен на жалителот, Судот воочува дека Владата, без да достави понатамошно објаснување, навела дека тужба за надомест на штета поднесена до суд можела да биде ефикасен правен лек за жалителот за неговите жалбени наводи за лошите услови во кои бил притворен. Владата не посочи ниту една правна норма во однос на можноста да се поднесе тужба за надомест на штета за веќе претрпено постапување како последица од условите во притвор, или за можноста таквата тужба да делува превентивно во однос на идни страдања. Во исто време, без да достави копии од соодветни судски пресуди, Владата презентираше три примери од домашната пракса кои покажуваат дека преку користење на конкретното средство било возможно жалителот да добие надомест на штета. Во врска со тоа, Судот воочува дека во отсуство на документи во поддршка на тврдењето на Владата, не може да ја идентификува релевантноста на оспорените пресуди во однос на прашањето за ефикасност на тужба за надомест на штета како правен лек во околностите на конкретниот случај. Понатаму, според Судот, трите случаји цитирани од Владата не се доволно да покажат постоење на воспоставена домашна пракса која би ја докажала ефикасноста на правниот лек (види, за сличен пристап, *Horvat*, цитирна погоре, § 44).

88. Во секој случај, Судот не го занемарува фактот дека аргумент на Владата е дека секој аспект од условите во кои жалителот бил притворен, вклучително осветлувањето, храната, лекарската помош, санитарните услови, итн., биле во согласност со важечките правни прописи. Судот смета дека е прашање дали, во ситуација кога домашните правни норми пропишуваат такви услови на притворот на жалителот, дека жалителот би можел да го брани својот случај пред суд или дури да ја наведе причината за тужбата уште во фазата на допуштеноста. (види *Guliyev v. Russia*, no. 24650/02, § 55, 19 June 2008, и *Valašinas v. Lithuania* (dec.), no. 44558/98, 4 March 2000). Со други зборови, Судот длабоко се сомнева дека жалителот би имал реалистична можност ефикасно да се обрати до суд.

89. Овој заклучок не е променет од фактот дека во една прилика жалителот можел ефикасно да ја оспори одлуката на управата на установата да му дозволи фрижидер во просторијата. Напротив, Судот забележува дека тоа што жалителот можел да добие судска одлука во негова полза во тој конкретен предмет го подржува горниот заклучок дека граѓанска тужба за надомест на штета не му нудела на жалителот доволно изгледи за успех. Како што произлегува од поднесоците на Владата, домашниот суд ја поништил одбивателната одлука на управата на установата по основ на тоа дека не била во согласност со законските норми. Во исто време, во двата други предмети во кои жалителот се обидел да ги оспори одлуките на управата на установата, судовите, одбивајќи ги жалбите на жалителот, изречно се повикале на

на фактот што оспорените органичувања на правата на жалителот биле воспоставени со закон (види параграф 72 погоре). Пристапот усвоен од руските судови изгледа непотребно формалистички. Дозволува [во] голем број на случаји, како што е тој на жалителот, каде условите во притвор произлегуваат од правни прописи, [поднесоците] да бидат одбиени. Така, како последица од тој став на судовите, тужба до суд не дава никакви изгледи за успех и може повеќе да се смета теоретска или илузорна отколку адекватна и ефикасна во смисла на член 35 § 1 од Конвенцијата.

90. Во светло на претходнонаведеното, Судот заклучува дека Владата не посочи било каков правен лек со кој жалителот би можел да добие задоволување за наводните нечовечки и понижувачки услови на неговиот притвор. Судот затоа го одбива приговорот на Владата дека жалителот не ги искористил домашните правни лекови.

91. Судот понатаму воочува дека оваа жалба не е очигледно неоснована во смисла член 35 § 3 од Конвенцијата и дека не е недопуштена по ниту еден друг основ. Затоа мора да биде прогласена за допуштена.

2. Основаност

92. Членот 3, како што Судот има воочено во повеќе наврати, ја иразува една од фундаменталните вредности на демократското општество. Конвенцијата апсолутно забранува тортура или нечовечко или понижувачко постапување, без оглед на околностите или однесувањето на жртвата (види *Balogh*, цитиран погоре, § 44, и *Labita v. Italy* [GC], no. 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV). Судот конзистентно нагласува дека страдањето и понижувањето кое е во прашање мора во секој случај да биде вон неизбежниот елемент на страдање и понижување поврзано со одредена форма на легитимно постапување или казнување. Иако мерките со кои едно лице се лишува од слобода можат често да вклучуваат таков елемент, во согласност со член 3 од Конвенцијата државата мора да осигура едно лице да биде притворено во услови кои се компатибилни со почитувањето на човековото достоинство и дека начинот и методот на извршување на таа мерка не го подложуваат на nelaгодност или трпење кои го надминуваат неизбежниот степен на страдање кој е инхерентен во мерката притвор (види *Kudła v. Poland* [GC], no. 30210/96, §§ 92-94, ECHR 2000-XI).

93. Судот понатаму повторува дека во определени случаји недостатокот на личен простор на притворениците во руските притвори бил толку екстреман што можел да оправда, сам по себе, наоѓање на повреда на член 3 од Конвенцијата. Во тие случаји жалителите обично имале помалку од три метри квадратни личен простор (види, на пример, *Kantyreva v. Russia*, no. 37213/02, §§ 50-51,

21 June 2007; *Andrey Frolov v. Russia*, no. 205/02, §§ 47-49, 29 March 2007; *Mayzit v. Russia*, no. 63378/00, § 40, 20 January 2005; и *Labzov v. Russia*, no. 62208/00, § 44, 16 June 2005). Спротивно, во други случаи каде пренаселеноста не била толку голема за да сама по себе предизвика проблем според член 3 од Конвенцијата, Судот воочил други аспекти од материјалните услови во притвор како релевантни за неговата оценка на почитувањето на таа одредба. Такви елементи, вклучувале, посебно, можност за користење на тоалетот насамо, достапност на вентилација, пристап до природна светлина или воздух, соодветност на средствата за греење, и почитување на основните санитарни услови. Така, дури и во случаи кога голема затворска просторија била во прашање – со димензии од три до четири метри квадратни по затвореник – Судот наоѓал повреда на член 3 затоа што факторот простор биле земен заедно со утврдениот недостаток на вентилација и осветлување (види, на пример, *Vlasov v. Russia*, no. 78146/01, § 84, 12 June 2008; *Babushkin v. Russia*, no. 67253/01, § 44, 18 October 2007; *Trepashkin v. Russia*, no. 36898/03, § 94, 19 July 2007; и *Peers v. Greece*, no. 28524/95, §§ 70-72, ECHR 2001-III).

94. Навраќајќи се на фактите на конкретниот случај, Судот забележува дека жалителот има поминато повеќе од две години во установата за привремено задржување на градот Томск. Иако немаше наводи за пренаселеност над предвидениот капацитет или на недостаток на места за спиење (види, спротивно, *Grishin v. Russia*, no. 30983/02, § 89, 15 November 2007, and *Kalashnikov v. Russia*, no. 47095/99, § 97, ECHR 2002-VI), условите во установата за притвор биле сепак екстремно пренатрупани. Иако Судот не го занемарува фактот дека првите две недели од притворот жалителот бил држен сам во просторија од 9,5 метри квадратни и дека останатото време бил заедно со еден или двајца притвореници во простории со димензии 9,2 или 11, 5 метри квадратни, и така имал од 4,1 до 3,8 метри квадратни простор за живеење, Судот посебно обрнува внимание на фактот дека од 27 септември 2007 нему му бил даден простор за живеење од помалку од четири метри квадратни. Понатаму, дел од површината на просторијата бил окупиран од еден или два метални кревети на спрат кои служеле за спиење на притворениците. Останатиот простор бил заземен од дрвена маса или клупа (во помала просторија), чешма и преграда каде била сместена тоалетната школка. Како што изгледа од црно-белите фотографии доставени од Владата, тоа уредување не им оставало на притворениците буквално никаков слободен просотр во кој тие би можеле да се движат.

95. Ситуацијата на жалителот била понатаму отежната од фактот што можноста за вежби на отворено била ограничена на еден час дневно во мал двор, така што тој морал да издржи дваесет и три часа секој ден без било каква слобода на движење. Во врска со тоа, Судот

не го занемарува фактот дека на жалителот му биле препишани физички вежби од затворскиот лекар за намалување на болките во грбот.

96. Судот понатаму забележува дека прозорците во просториите во кои жалителот бил држен биле мали и покриени со хоризонтални и вертикални редови на дебели шипки со мали прегради помеѓу нив. Тоа значително ја намалувало количината на дневна светлина која можела да навлезе во просторијата и го прекинувала протокот на свеж воздух. Судот тсто така не е убеден дека отворањето на малото крило можело да донесе свеж воздух вантре. Изгледа дека просториите биле проветрувани преку вентилациона шахта. Сепак, како што изгледа од документите поднесени од Владата, жалителот немал персонален вентилатор. Затоа произлегува дека повеќе од две години жалителот морал да поминува значителен дел од секој ден практично затворен на својот кревет во просторија со слаба вентилација и без прозорец во вистинска смисла на зборот (спореди *Peers*, цитиран погоре, § 75).

97. Судот е исто така особено загрижен за тоа тоа дека иако имало поставено преграда помеѓу просторот за живеење и тоалетната школка, тоа не овозможувала приватност на притвореник кој го користи тоалетот затоа што сеуште можел да биде виден од другите притвореници кои седат на креветите на спрат или од чуварите (спореди со *Grishin v. Russia*, no. 30983/02, § 94, 15 November 2007). Понатаму, Судот го зема во предвид аргументот на жалителот кој не беше оспорен од Вчадата, дека на притворениците не им биле давани средства за чистење на тоалетната школка.

98. Со оглед на кумулативниот ефект на овие фактори, Судот заклучува дека жалителот, на кој не му била обезбедена никаква приватност и кој имал недоволно личен простор, биле принуден да живее, спие и да го користи тоалетот во лошо осветлени и проветрени простории повеќе од две години, мора да предизвикале кај него nelaгодност или трпење од интензитет кој го надминува неизбежниот степен на страдање инхерентен на мерката притвор, и да предизвика кај него чувства на страв, болка и инфериорност кои може да го понижат или омаловажат.

99. Понатаму, додека во конкретниот предмет не може да се утврди дека греењето, храната и санитарните услови во установата биле неприфатливи од гледна точка на член 3, Судот сепак воочува жални аспекти од притворот на жалителот, неоспорени од странките, имено ограничениот пристап до тушот и отсуство на уредување на местото за спиење соопшто на здравствената состојба на жалителот (види параграф 90 погоре). Судот смета дека овие фактори исто така имале обесхрабрувачки ефект врз жалителот (види *Melnik v. Ukraine*, no. 72286/01, § 107, 28 March 2006). Понатаму, Судот воочува дека на жалителот му биле дијагностицирани неколку сериозни заболувања

додека бил во притвор. Иако овој факт сам по себе не значи повреда на членот 3, со оглед на, посебно, фактот што жалителот не тврдел дека ги добил болестите во текот на притворот и фактот дека примал адекватна терапија и дека неговата состојба се сметала за стабилна или дури и задоволителна, Судот наоѓа дека овие аспекти се релевантни, во дополнување на други фактори во однос на условите за притвор, да покажат дека отежнувачкото влијание кое овие услови го имале врз жалителот го надминале прагот кој е прифатлив според член 3 од Конвенцијата (види *Alver v. Estonia*, no. 64812/01, § 54, 8 November 2005, со понатамошни референци; *Novoselov v. Russia*, no. 66460/01, § 44, 2 June 2005; и, *mutatis mutandis*, *Ostrovar v. Moldova*, no. 35207/03, § 89, 13 September 2005).

100. Затоа има повреда на член 3 од Конвенцијата поради условите во кои жалителот бил притворен во установата за привремено задржување на градот Томск, кои Судот смета дека се нечовечки во смисла на оваа одредба.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 5 § 3 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

101. Жалителот се жалеше дека неговиот притвор траел предолго. Судот смета дека оваа жалба треба да се разгледа по член 5 § 3 од Конвенцијата, кој предвидува:

„Секој кој е уапсен или притворен според одредбите на став 1в од овој член мора ... да има право на судење во разумен рок или на пуштање на слобода во текот на судската постапка...“

A. Аргументи на странките

102. Владата тврдеше дека апсењето на жалителот било засновано на основано сомневање дека имал извршено кривични дела. Писмените жалби на жртвите, нивниот детален опис на настаните и резултатите од поврзаните истражно-оперативни дејствија ја подржувале „основаноста“ на сомневањето против жалителот.

103. Што се однесува на продолжувањата на притворот на жалителот, Владата нагласи дека кривичниот случај кој се разгледува имал многу специфична одлика. Попрецизно, откако кривичната постапка против жалителот била поведена по првичното обвинение за злоупотреба на положбата и тешко кривично дело изнудување, повеќе нови обвиненија биле подигнати против жалителот, и соодветно, биле започнати нови кривични постапки. Секоја нова кривична постапка налагала жалителот да биде притворен. Владата посочи дека домашните судови не се повикале само на сериозноста на обвиненијата. Кога одобрувале продолжување на притворот на

жалителот, судовите исто така ја земале во предвид можноста тој да побегне и да го попречи текот на постапката. Според ставот на Владата, ослободувањето на жалителот можело исто така да го загрози јавниот ред.

104. Како следен аргумент, Владата се обиде да ја подржи со докази секоја основа [за продолжување на притворот] на која се повикале домашните судови. Посебно, таа тврдеше дека жалителот бил човек кој поседувал значителни финансиски средства. Иако во декември 2006, во текот на претреси на неговата канцеларија и неговите простории за живеење, полициските службеници одзеле RUB 36,000,000; само еден месец покасно тој платил изборен депозит во вредност од RUB 900,000. Жалителот имал приватно претпријатие и имал акции во други компании. Тој исто така бил сопственик на автомобил и неколку куќи и земјишта.

105. Владата инсистирала дека жалителот најверојатно би побегнал, повикувајќи се на фактот дека неговите роднини продавале имот и купувале странски валути. Според мислењето на Владата, тие имале намера да ја напуштат Русија. Владата ги поддржа заклучоците на домашните судови дека фактот што жалителот немал имот надвор од Русија, немал здравствено патничко осигурување, дека не зборувал странски јазици, дека неговото семејство живеело во Томск и дека имал недвижна сопственост во Томск, не ја исклучувале можноста тој да побегне.

106. Владата понатаму тврдеше дека жалителот, како градоначалник на Томск, можел да влијае врз сведоците, вработени во канцеларијата на градоначалникот на Томск и негови поранешни подредени. Според Владата, тоа тврдење било потврдено од жалбите и изјавите на сведоците приклучени кон списите на кривичниот предмет. Откако жртвите одбиле да ги извршат изнудувачките барања на жалителот, вработените во канцеларијата на градоначалникот, по директни наредби на жалителот, пишувале писма до жртвите заканувајќи им се дека нивниот имот ќе биде срушен. Понатаму, повеќе сведоци се жалеле пред судовите дека роднините и луѓето од доверба на жалителот, користејќи се со закани и вршејќи притисок, ги терале да ги изменат нивните изјави.

107. Понатаму, Владата, повикувајќи се на заклучоците на Судот во случајот *Letellier v. France* (26 June 1991, Series A no. 207), нагласи дека случајот на жалителот бил нашироко пренесуван во медиумите и привлекол огромно внимание помеѓу населението на градот Томск. Затоа, според ставот на Владата, ослободувањето на жалителот можело да го загрози јавниот ред и дури ја загрозувало неговата сопствена благосостојба.

108. Како заклучок, Владата се изјасни дека, кога одобрувале продолжување на притворот на жалителот, домашните судови ги зеле

во предвид експертските лекарски мислења и други релевантни медицински податоци кои потврдувале дека здравствената состојба на жалителот дозволувала тој да биде во притвор.

109. Жалителот остана на тврдењето дека секој објективен набљудувач можел да види дека немало „основано“ сомневање дека ги извршил кривичните дела за кои бил обвинет. Понатаму, отворањето на нови кривични постапки само по себе не наложувало продолжување на притвор. Инаку, властите би можеле да стават во притвор некое лице за неодреден период само преку поведување нови кривични постапки против него.

110. Жалителот понатаму тврдеше дека во ниту еден момент во постапките, домашните судови не ја зеле во предвид неговата финансиска положба, затоа што нема упатување на тоа прашање во ниту една одлука за притвор. Судовите исто така не ја довеле во прашање точноста на информациите доставени од ФБС дека неговите роднини продавале имот и купувале странски валути. Тие не ги провериле овие информации.

111. Жалителот заклучи дека било невообичаено што судовите не ги прифатиле следните аргументи дадени од страна на неговите адвокати во полза на неговото ослободување: неговата лоша здравствена состојба и потребата за скап лекарски третман кој не би можел да си го дозволи надвор од Русија; неговата возраст; неговото живеалиште во Томск; неговото десетгодишно работење како градоначалник на Томск; живеалиштето на неговото семејство во Томск и тоа што немал роднини кои живеат надвор од Томск, поседувањето имот само во регионот Томск; непознавањето на странски јазици; тоа што немал валиден пасош да патува; и неговото учество на следните парламентарни избори.

112. Што се однесува на наводните закани од страна на негови роднини и луѓе од доверба, жалителот нагласи дека ниту еден од тие поединци не бил испитан од истражните органи за нивното конкретно учество во такви нелегални активности, и не биле поведени кривични постапки против нив. Жалителот посочи дека Владата, кога се повикувала на изјави на жртви и сведоци, кои наводно примиле закани, не доставила до Судот копии од таквите изјави. Понатаму, жалителот воочи дека истражната постапка завршила, изјавите на сведоците биле земени а другите докази изведени и повеќе немало ризик дека постапката ќе биде попречена.

113. За да го оспори последниот аргумент на Владата во однос на наводната опасност за јавниот ред, жалителот нагласи дека домашните судови не се повикале на тој аргумент во ниту една од одлуките за притвор и дека во секој случај таквиот аргумент, не можел, да служи како основ за притвор според рускиот Законик за кривична постапка.

114. Конечно, жалителот воочи дека во ниту еден момент во постапката домашните судови не зеле во предвид друга мерка за [процесна] присила пропишана со рускиот Законик за кривична постапка, како што е гаранција, писмено ветување дека нема да го напушти градот, куќен притвор или лична гаранција.

Б. Оцена на Судот

1. Допуштеност

115. Судот воочува дека оваа жалба не е очигледно неоснована во смисла на член 35 § 3 од Конвенцијата. Понатаму воочува дека не е недопуштена по ниту еден друг основ. Затоа мора да биде прогласена за допуштена.

2. Основаност

(а) Општи принципи

116. Според судската пракса на Судот, прашањето дали траењето на притворот е разумно не може да се оцени *in abstracto*. Дали е разумно обвинетиот да остане во притвор мора да биде оценувано во секој случај во согласност со неговите посебни обележја. Продолжен притвор може да биде оправдан само ако има конкретни индикации на вистинско барање од јавен интерес кое, покрај презумпцијата на невиност, има поголема тежина од правилото за почитување на индивидуалната слобода (види, помеѓу други претходни одлуки, *W. v. Switzerland*, 26 January 1993, Series A no. 254-A, and *Kudla v. Poland* [GC], no. 30210/96, § 110, ECHR 2000-XI).

117. Претпоставката е во полза на ослободување. Како што Судот конзистентно наоѓал, вториот дел на член 5 § 3 не им дава на судските власти избор помеѓу изнесување на обвинетиот пред суд во разумен рок или наредување на привремено пуштање на слобода додека трае судењето. До неговата осуда, обвинетиот мора да се смета за невин, а целта на одредбата која се разгледува пред сè наложува тој да биде пуштен на слобода условно штом продолжувањето на притворот престане да биде разумно (види *Vlasov v. Russia*, no. 78146/01, § 104, 12 June 2008, со понатамошни референци).

118. Судот понатаму забележува дека е пред сè на националните судски власти да осигураат дека, во даден случај, притворот на обвинетото лице не надминува разумна временска должина. За таа цел тие мора да ги испитаат сите факти во полза или против постоењето на вистинско барање од јавен интерес кое оправдува, со должно почитување на принципот на презумпција на невиноста, отстапување

од правилото за почитување на индивидуалната слобода, и да ги наведат во нивните одлуки причините со кои се одбиваат предлозите за ослободување. Судот е повикан пред сè врз основа на причините дадени во тие одлуки и на вистинските факти споменати од жалителот во неговите жалби, да одлучи дали имало или немало повреда на член 5 § 3 од Конвенцијата (see *Labita v. Italy* [GC], no. 26772/95, § 152, ECHR 2000-IV).

119. Аргументите за и против пуштање на слобода не смеат да бидат „општи и апстрактни“ (види *Smirnova v. Russia*, nos. 46133/99 and 48183/99, § 63, ECHR 2003-IX). Без разлика дали законот предвидува презумпција во однос на факторите релевантни за основите за продолжување на притворот, постоењето на конкретни факти кои имаат поголема тежина од правилото за почитување на индивидуалната слобода мора да бидат покажани на убедлив начин (види *Ilijkov v. Bulgaria*, no. 33977/96, § 84 *in fine*, 26 July 2001).

120. Истрајното постоење на основано сомневање дека лицето кое е упасено извршило кривично дело е услов *sine qua non* за законитоста на продолжувањето на притворот, но после истекот на време тоа повеќе не е доволно. Во такви случаи, Судот мора да утврди дали другите основи дадени од судските органи и понатаму го оправдуваат лишувањето од слобода. Кога таквите основи се „релевантни,“ и „доволни“, Судот исто така мора да утврди дали надлежните домашни власти покажале „посебно внимание“ во водењето на постапката (види *Labita*, цитиран погоре, § 153).

(б) Примена на општите принципи на конкретниот случај

121. Судот воочува дека жалителот е во притвор од 6 декември 2006. Притвор од оваа должина – повеќе од две години – е прашање за загриженост на Судот. Судот воочува дека од 6 декември 2006 домашните судови го продолжиле притворот на жалителот повеќе пати. Во нивните одлуки тие постојано се повикувале на сериозноста на обвиненијата како главен фактор и на потенцијалот на жалителот да побегне, да го попречи текот на постапката и повторно да изврши кривични дела.

122. Што се однесува на повикувањето на судовите на сериозноста на обвиненијата како одлучувачки елемент, Судот постојано заклучувал дека сериозноста на обвиненијата не може сама по себе да оправда долги периоди во притвор (види *Panchenko v. Russia*, no. 45100/98, § 102, 8 February 2005; *Goral v. Poland*, no. 38654/97, § 68, 30 October 2003; и *Ilijkov*, цитиран погоре, § 81). Ова е особено точно за рускиот правен систем, каде законската квалификација на фактите – и на тој начин и казната со која жалителот се соочува – е утврдена од обвинителството без судска оценка дали доказите добиени го потврдуваат основаното сомневање дека жалителот го извршил

наводното кривично дело (види *Khudoyorov v. Russia*, no. 6847/02, § 180, ECHR 2005-X).

123. Останатите основи за продолжувањето на притворот на жалителот биле заклучоците на домашните судови дека жалителот можел да побегне, да го попречи текот на постапката и повторно да изврши кривични дела. Судот повторува дека домашните органи се должни да го утврдат постоењето на конкретни факти релевантни за основите за продолжување на притворот. Префрлањето на товарот на докажување на притвореното лице за такви прашања е еквивалентно на непочитување на правилото на член 5 од Конвенцијата, одредба според која притворот е исклучително отстапување од правото на слобода и кое е дозволено во изречно набројани и стриктно дефинирани случаји (види *Rokhlina v. Russia*, no. 54071/00, § 67, 7 April 2005). Останува да се утврди дали домашните власти го востановиле и на убедлив начин го покажале постоењето на конкретни факти во поддршка на нивните заклучоци.

(i) Опасноста од бегство

124. Судот воочува дека домашните власти ја оцениле можноста жалителот да побегне со упатување на фактот дека тој бил обвинет за тешки кривични дела, соочувајќи се така со висока казна. Во врска со тоа, Судот повторува дека, иако тежината на казната со која се соочува е релевантен елемент во оцената на ризикот за бегство или повторување на делото, потребата за продолжување на лишувањето од слобода не може да биде оценета од чисто аспстрактна гледна точка. Мора да биде испитана во однос на бројни други релевантни фактори кои можат или да го потврдат постоењето на опасност од бегство и извршување на нови дела или да ја направат толку безначајна да не може да оправда притвор во текот на судењет (види *Letellier*, цитиран погоре, § 43, и *Panchenko v. Russia*, no. 45100/98, § 106, 8 February 2005).

125. Во својата одлука од 5 февруари 2007 Окружниот суд во Советскиј за прв пат се повикал на информации доставени од регионалното одделение на ФСБ во Томск и заклучил дека жалителот планирал да побегне, поттикнувајќи ги неговите роднини да продаваат имот и купуваат странски валути (види параграфи 20-22 погоре). Во секоја следна одлука за притвор судските власти во голема мерка се повикувале на можноста жалителот да побегне, со оглед на информациите доставени до ФСБ. Судот ја разбира загриженоста на властите кога прв пат ги добиле релевантните информации. Потврдува дека со оглед на сериозноста на обвиненијата против жалителот и сериозноста на информациите доставени од службените лица на ФСБ, судските власти можеле оправдано да сметаат дека првичниот ризик дека жалителот ќе побегне бил утврден.

126. Судот, сепак, не може да го занемари фактот дека информациите од службените лица на ФСБ не биле засновани на докази (копии од договори за купопродажба, државни потврди кои покажуваат промени во сопственоста, изводи од банки кои потврдуваат купување на странски валути, и така натака). Судот прифаќа дека продолжувањето на притворот на жалителот може првично да било потребно за краток период за да им обезбеди време на органите на обвинителството време за да ги проверат информациите презентирани од службените лица на ФСБ и да соберат докази во нивна поддршка. Сепак, со протекот на време едноставното поседување на информации, без било какви докази кои ја подржуваат нивната точност, неизбежно станувало сè помалку и помалку релевантно, особено што жалителот постојано ја оспорувал неговата способност за бегство, наведувајќи дека немало имот кој бил продаден или странски валути кои биле купени и се повикувал на својата возраст, лоша здравствена состојба, немањето на валиден пасош за патување или здравствено осигурување и фактот дека немал роднини ниту поседувал имот во регионот Томск за да потврди дека не постоела опасност за негово бегство (види, спротивно, *W. v. Switzerland*, 26 January 1993, § 33, Series A no. 254-A).

127. Во врска со тоа, Судот смета дека домашните власти имале обврска да ја анализираат личната ситуација на жалителот подетално и да дадат посебни причини, поткрепени со заклучоци изведени од докази, за неговото држење во притвор (види, слично образложение, *Musuc v. Moldova*, no. 42440/06, § 45, 6 November 2007). Судот не наоѓа дека домашните власти ја исполниле таа обврска во конкретниот случај. Прашање е на сериозна загриженост на Судот дека бројни домашни органи примениле селективен и неконзистентен пристап во оцената на аргументите на странките во однос на основите за притворот на жалителот. Сметајќи ги аргументите на жалителот за субјективни и не водејќи никаква сметка за релевантните факти кои го намалуваат ризикот за неговото бегство, судовите ги прифатиле информациите од службени лица на ФСБ некритички, без да ја доведат во прашање нивната кредибилност.

128. Судот понатаму повторува дека судските власти исто така се повикале на фактот дека жалителот имал повеќе престојувалишта во регионот Томск во поддршка на нивниот заклучок дека тој можел да побегне. Во овој поглед, Судот повторува дека самото немање на фиксно живеалиште не предизвикува опасност од бегство (види *Pshevecherskiy v. Russia*, no. 28957/02, § 68, 24 May 2007). Судот понатаму забележува дека властите не посочиле ниту една друга околност која би значела дека, ако е ослободен, жалителот би побегнал. Иако, како што тврдеше Владата, можеби постоеле други факти кои би го налагале заклучокот на органите за можноста тој да

побегне, тие не биле споменати во одлуките за притвор и не е задача на Судот за утврдува такви факти и да го заземе местото на домашните органи кои одлучувале по прашањето за притвор (види *Korchuganova v. Russia*, no. 75039/01, § 72, 8 June 2006). Судот затоа заклучува дека постоењето на таков ризик не било утврдено.

(ii) *Опасноста од попречување на текот на постапката*

129. Што се однесува на заклучоците на домашните судови дека жалителот би можел да го попречи текот на постапката, Судот воочува дека во почетните фази на истрагата ризикот дека обвинетото лице може да го попречи текот на постапката би можело да го оправда неговото или нејзиното држење во притвор. Сепак, откако доказите биле собрани, тој основ станува ирелевантен (види *Mamedova v. Russia*, no. 7064/05, § 79, 1 June 2006). Судот забележува дека домашните судови ја поврзувале можноста жалителот да ја попречи постапката со неговиот статус на градоначалник на Томск и фактот што повеќе сведоци во кривичниот предмет биле негови поранешни подредени кои работеле во канцеларијата на градоначалникот на Томск. Домашните судови исто така ги споменале заканите кои роднините и луѓето од доверба на жалителот наводно ги имале направено кон жртвите и сведоците.

130. Во врска со тоа, Судот го има во предвид фактот дека работниот статус на жалителот бил релевантен фактор за заклучоците на домашните судови дека имало ризик од влијание врз сведоците. Во исто време, не го занемарува фактот дека жалителот бил суспендиран од неговата функција на градоначалник на Томск веднаш после неговот апсење и дека неговото пуштање на слобода не би довело до негово враќање на таа функција. Затоа, Судот има сомнежи во однос на валидноста на тој аргумент во оправдување на продолжувањето на притворот на жалителот. Понатаму, Судот повторува дека за да домашните судови покажат постоење на значителен ризик за влијание во текот на целиот период на притворот на жалителот, не било доволно само да се повикаат на неговите службени овластувања. Тие требале да анализираат други важни фактори, како што се напредувањето на истрагата или судската постапка, личноста на жалителот, неговото однесување пред и после апсењето и било кои други посебни индикации кои го оправдувале стравот дека тој би можел да ја злоупотреби вратената слобода преку вршење дејствија насочени кон фалсификување или уништување на докази или манипулирање на сведоците (види *W.*, цитиран погоре, § 36, Series A no. 254-A).

131. Во тој поглед, Судот забележув дека дури на 3 декември 2007 Регионалниот суд во Томск за прво пат го поткрепил својот заклучок за ризик од попречување на текот на постапката преку повикување на наводните обиди за влијание на сведоците наводно извршени од

роднините на жалителот. Посебно, регионалниот суд заклучил дека списите на предметот содржеле информации за наводните обиди на жалителот да влијае врз жртва, г-н Л., и сведок, г-н Б. (види параграф 33 погоре). Судот воочува најпрво дека не е во состојба да ја оцени веродостојноста и релевантноста на информациите кои довеле до заклучокот на Регионалниот суд затоа што Владата не достави копии од односните документи приклучени во списите на кривичниот предмет. Што се однесува на текстот на одлуката од 3 декември 2007, освен директни референци на заканите кои роднините и луѓето од доверба на жалителот ги направиле кон сведоците, Регионалниот суд не споменал било какви посебни факти кои го налагале притворот на жалителот по тој основ.

132. Сепак, посуштински, Судот смета дека е зачудувачки дека кога се потпираше на одредени информации, домашниот суд не му дал шанса на жалителот да ги оспори, на пример, преку испрашување на тие сведоци (види, за споредба, *Becciev v. Moldova*, no. 9190/03, §§ 73-76, 4 October 2005), или барем да му достави копии од нивните жалби и изјави. Се чини дека, а Владата не тврдеше поинаку, жалителот не бил ниту информиран за видот и содржината на поднесоците доставени до органите на обвинителството за да ги потврдат нивното тврдење за манипулација на сведоци. Уште повеќе, Судот наоѓа дека е невообичаено што органите на обвинителството кои биле информирани за заплашувањето, вознемирувањето или заканите за одмазда кон сведоците, не повеле кривични постапки или барем да отвореле прелиминарна истрага за тие наводи. Судот забележува, а странките не го оспорија тој факт, дека домашните власти не презеле било какви мерки против жалителот или неговите роднини или луѓе од доверба, дека тие никогаш не биле предмет на било каков вид на истрага и дека не биле ниту испрашани за наводните обиди за манипулираат со сведоците. Судот затоа не е убеден дека заклучоците на домашните органи за можноста жалителот да го опречи текот на постапката биле доволно засновани на факти.

133. Понатаму, Судот воочува дека истрагата во однос на жалителот завршила на крајот на август 2007 (види параграф 30 погоре). Тој останал во притвор уште осумнаесет месеци во текот на кои постапката траела пред надлежниот суд. Така, се чини дека домашните власти имале доволно време да земат изјави од сведоците на начин кој би исклучил секако сомневање за нивната точност и би ја елиминирало потребата да се продолжи лишувањето од слобода на жалителот по тој основ (види, за слично образложение, *Solovyev v. Russia*, no. 2708/02, § 115, 24 May 2007). Судот затоа смета дека не делувајќи со должно внимание, националните власти не биле овластени да ги сметаат околностите на случајот како оправдување да

го користат ризикот од попречување на постапката како уште еден основ за притворот на жалителот.

(iii) Опасноста за повторно извршување кривични дела и одржување на јавниот ред

134. Во голем број одлуки за притвор домашните судови ја цитирале веројатноста дека жалителот повторно ќе стори кривично дело како дополнителен основ кој го оправдува продолжувањето на неговиот притвор. Во врска со тоа, Судот забележува дека судските органи не споменале било какви конкретни факти кои го подржуваат заклучокот дека постоел ризик жалителот повторно да изврши кривични дела. Понатаму, Судот не го дели мислењето на домашните органи дека во ситуација кога сите обвиненија против жалителот, освен едно, биле подигнати против него во однос на неговите дејствија како градоначалник на Томск а тој бил суспендиран од таа функција, имало вистинска опасност жалителот да изврши нови кривични дела.

135. Во нејзините поднесоци до Судот, Владата се повика на друг основ кој, според нејзиното мислење, го наложувал притворот на жалителот. Посебно, таа ја нагласи потребата да се заштити јавниот ред од нереди кои би можеле да бидат предизвикани со пуштањето на слобода на жалителот. Иако домашните судови никогаш не се повикале на тој основ, Судот сепак смета дека треба да одовори на аргументот на Владата.

136. Судот веќе има заклучено во повеќе прилики дека, поради посебната тежина и реакцијата на јавноста кон нив, одредени кривични дела може да доведат до социјални нереди кои може да оправдаат притвор, барем за определено време. Во исклучителни околности овој фактор може затоа да се земе во предвид за целите на Конвенцијата, во секој случај во онаа мерка во која домашното право го признава поимот на нарушување на јавниот ред предизвикано од кривично дело. Сепак, тој основ може да се смета за релевантен и доволен само под услов да е заснован на факти кои може да покажат дека пуштањето на слобода на жалителот навистина би го нарушило јавниот ред. Понатаму, притворот ќе биде сеуште легитимен само ако јавниот ред останува навистина загрозен, неговото продолжување не може да се користи за да се антиципира судска санкција (види *Letellier*, цитиран погоре, § 51).

137. Во конкретниот случај овие услови не биле исполнети. Покрај фактот што рускиот закон не го набројува нарушувањето на јавниот ред помеѓу допуштените основи за притворање на обвинети лица, Судот воочува дека Владата се повика на наводната опасност за јавниот ред од чисто апстрактна гледна точка, потпирајќи се само на тежината на кривичните дела наводно извршени од жалителот. Таа не достави било какви докази ниту посочи пример кој би покажал дека

пуштањето на слобода на жалителот би можело да предизвика реална опасност за јавниот ред.

(iv) Други мерки на [процесна] присила

138. Судот понатаму нагласува дека кога одлучуваат дали едно лице треба да биде пуштено на слобода или притворено, властите имаат обврска според член 5 § 3 од Конвенцијата да земат во предвид други мерки со кои се обезбедува неговото или нејзиното присуство во постапката (види *Sulaoja v. Estonia*, no. 55939/00, § 64, 15 February 2005, и *Jabłoński v. Poland*, no. 33492/96, § 83, 21 December 2000). Во текот на целиот период кој се разгледува властите не ја зеле во предвид можноста да се обезбеди присуство на жалителот преку употреба на други „превентивни мерки“ – како што е писмено ветување или гаранија – кои се изречно предвидени со рускиот закон за обезбедување правилно водење на постапката. Во врска со тоа, Судот не го занемарува фактот дека жалителот понудил гаранија од Архиепископот на регионот Томск за да обезбеди негово пуштање на слобода. Сепак, таа гаранија била отфрлена без соодветно да се разгледа (види параграф 33 погоре). Понатаму, Судот смета дека е посебно изненадувачки тоа што жалителот бил држен во притвор девет месеци, од септември 2007 до јуни 2008, само заради проучување на списите на предметот. Сепак, во ниту еден момент ниту Регионалниот суд, ниту Врховниот суд, кои го испитувале прашањето за законитоста на притворот на жалителот во тој период, зеле во предвид употреба на на такви алтернативни мерки или, најмалку, се обиделе да објаснат во нивните одлуки зошто такви алтернативи не би гарантирале дека судењето би се одвивало тековно.

139. Судот не го занемарува аргумент на Владата за финансиските средства на жалителот, што подразбира дека гаранијата не би го гарантирала неговото присуство. Иако Судот веќе воочи дека домашните судови не ја зеле во предвид гаранијата и дека нема да ги замени домашните органи во нивната задача на идентификување и земање во предвид фактори кои го оправдуваат притворот на жалителот (види параграф 128 погоре), Судот сепак смета дека вреди да се напомене дека гаранијата може да биде потребна само кога причините кои налагаат притвор се уверливи. Кога таквите причини се убедливи, износот на гаранијата мора да биде „оценет пред сè во однос на засегнатото лице, неговите средства...со други зборови на степенот на доверба кој евозможен, дека изгледите на губење на сигурноста во случај на непојавување на судење ќе делува како доволна закана за да се изгуби било каква желба кај него за бегство“ (види *Neumeister v. Austria*, 27 June 1968, p. 40, § 48, Series A no. 8).

(v) *Заклучок,*

140. Свкупно, Судот заклучува дека одлуките на домашните власти не биле засновани на анализа на сите релевантни факти. Тие не ги зеле во предвид аргументите во полза на пуштањето на слобода на жалителот во текот на судската постапка.

141. Со оглед на горенаведеното, Судот смета дека неповикувајќи се на конкретни релевантни факти или неземајќи во предвид алтернативни „превентивни мерки“, органите го продолжувале притворот на жалителот по основи кои не може да се сметаат за „доволни“. Тие така не го оправдале продолжувањето на лишувањето од слобода на жалителот во траење од над две години. Затоа не е потребно да се испита дали постапката против жалителот била водена со должно внимание во текот на тој период затоа што таков долг период не може во околностите да се смета за „разумен“ во смисла на член 5 § 3 (види *Pekov v. Bulgaria*, no. 50358/99, § 85, 30 March 2006).

142. Затоа има повреда на член 5 § 3 од Конвенцијата.

III. ОСТАНАТИ НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА КОНВЕНЦИЈАТА

143. Жалителот понатаму се жалеше по членовите 2 и 5 од Конвенцијата дека условите во кои бил притворен биле сериозна закана по неговиот живот и дека притворот бил незаконски.

144. Со оглед на целокупниот материјал кој го поседува и во онаа мерка во која овие жалби спаѓаат во надлежноста на Судот *ratione materiae*, тој заклучува дека доказите не откриваат појава на повреда на правата и слободите наведени во Конвенцијата или нјезините Протоколи. Следува дека овој дел од жалбата мора да биде отфрлен како очигледно неоснован по основ на член 35 §§ 3 и 4 од Конвенцијата.

IV. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

145. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

„Ако Судот оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на нејзините протоколи, и ако внатрешното право на заинтересираната Висока страна договорничка овозможува само делумно отстранување на последиците на таа повреда, Судот и дава на оштетената страна, доколку е потребно, правично задоволување.“

A. Штета

146. Жалителот побара 8,000 евра (EUR) за нематеријална штета.

147. Владата истакна дека барањето на жалителот треба да биде одбиено. Според мислењето на Владата, наоѓање на повреда на правата на жалителот би претставувало доволно правично задоволување.

148. Судот воочува дека најде неколку повреди во конкретниот случај. Во овие околности, Судот смета дека страдањето и фрустрацијата на жалителот, предизвикано од нечовечките услови во притвор и фактот што поминал долг период во притвор без релевантни и доволни причини, не можат да бидат надоместени само со наоѓање на повреда. Правејќи ја својата оценка на правична основа, му го доделува на жалителот износот кој го побарува за нематеријална штета, плус секој данок кој може да биде пресметан на тој износ.

Б. Трошоци и надомесотци

149. Жалителот не побара надоместување на трошоците и издатоците а ова не е прашање кое Судот може да го испита без предлог од странките (види *Motière v. France*, no. 39615/98, § 26, 5 December 2000).

В. Затезна камата

150. Судот смета дека е соодветно затезната камата да се пресмета согласно најниската каматна стапка на Европската централна банка, на која треба да се додадат три процентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. *Ја прогласува* жалбата за условите во кои жалителот бил во притвор во установата за привремено задржување во Томск и наводната повреда на правото на жалителот на судење во разумен рок или да биде пуштен на слобода додека трае судењето допуштена а останатиот дел од жалбата за недопуштен;
2. *Одлучи* дека има повреда на член 3 од Конвенцијата;
3. *Одлучи* дека има повреда на член 5 § 3 од Конвенцијата;
4. *Одлучи*
(а) дека тужената држава треба да му плати на жалителот во рок од три месеци од денот кога пресудата ќе стане конечна според член 44 § 2 од Конвенцијата, EUR 8,000 (осум илјади евра) цо однос на нематеријална штета, кои ќе се конвертираат во руски рубљи по

курс кој важи на денот на исплата, плус секој данок кој може да биде пресметан;

(б) дека по истекот на гореспоменатиот рок од три месеци до исплата, ќе се исплати камата на гореспоменатиот износ еднаква на најниската каматна стапка на Европската централна банка, за односниот период плус три процентни поени.

Изработена на англиски, и доставена во писмена форма на 12 март 2009, според правило 77 §§ 2 и 3 од Правилата на Судот.

Søren Nielsen
Секретар

Christos Rozakis
Претседател

© Совет на Европа/Европски суд за човекови права 2012

Официјални јазици на Европскиот суд за човекови права се англискиот и францускиот. Овој превод беше изработен со поддршка на Human Rights Trust Fund на Советот на Европа (www.coe.int/humanrightstrustfund). Преводот не е обврзувачки за Судот, ниту Судот презема било каква одговорност за неговиот квалитет. Преводот може да се префрли од HUDOC базата на судска пракса на Европскиот суд за човекови права (<http://hudoc.echr.coe.int>) или од други бази на податоци со кои Судот го споделил. Може да биде репродуциран за некомерцијални цели под услов да се наведе потполниот наслов на случајот заедно со горната назнака за авторски права и споменувањето на Human Rights Trust Fund. Ако целта е да се употреби било кој дел од овој превод за комерцијални цели, Ве молиме контактирајте ги publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits

de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int